

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»
Факультет адвокатури та антикорупційної діяльності
Кафедра організації судових,
правоохоронних органів та адвокатури

АДВОКАТУРА: МИНУЛЕ, СУЧАСНІСТЬ ТА МАЙБУТНЄ

**МАТЕРІАЛИ
XV Міжнародної
науково-практичної конференції**

*14 листопада 2025 року,
м. Одеса*

Одеса
«Юридична література»
2025

УДК 347.965(477)(063)
A288

Редакційна колегія:

Н. М. Бакаянова (голова), завідувачка кафедри організації судових,
правоохоронних органів та адвокатури;
С. К. Костенко, професор;
І. О. Кісліцина, доцент;
М. О. Кравченко, доцент;
О. Г. Свіда, доцент;
П. М. Синицин, доцент;
О. О. Храпенко, доцент;
Л. П. Нестерчук, старший викладач;
Р. Р. Щербатий, асистент

Рекомендовано до друку вченою радою Національного університету «Одеська юридична академія» (протокол № 3 від 15 жовтня 2025 р.)

Адвокатура: минуле, сучасність та майбутнє : матеріали XV Міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 14 листопада 2025 р.) / редкол.: Н. М. Бакаянова (гол.), І. О. Кісліцина, М. О. Кравченко [та ін.]. — Одеса : Юридична література, 2025. — 664 с.

ISBN 978—966—419—456—0

У збірнику містяться матеріали доповідей XV Міжнародної науково-практичної конференції «Адвокатура: минуле, сучасність та майбутнє», яка відбулася 14 листопада 2025 р. у Національному університеті «Одеська юридична академія». Доповіді учасників присвячені актуальним питанням адвокатури і здійснення адвокатської діяльності в Україні, історії адвокатури, діяльності Національної асоціації адвокатів України, проблемам і перспективам розвитку адвокатського самоврядування, правилам адвокатської етики та юридичній відповідальності адвокатів, зарубіжному і міжнародному досвіду організації та діяльності адвокатури.

УДК 347.965(477)(063)

Відповідальність за зміст та достовірність поданого матеріалу несуть учасники конференції, їхні наукові керівники та рецензенти, які рекомендували ці матеріали до друку.

ISBN 978—966—419—456—0

© Національний університет
«Одеська юридична академія», 2025

3. Фурса С. Я, Фурса Є. І., Фурса Є. Є., Бардюг Т. О. Адвокат у нотаріальному процесі: науково-практичний посібник. За заг. ред. докт. юр. наук, проф., заслуж. юрист. України Фурси С. Я. Одеса: Видавництво «Юридика», 2024. 628 с.

Науковий керівник: професор кафедри міжнародного та приватного права Київського університету права Національної академії наук України, доктор юридичних наук, професор **Фурса Світлана Ярославівна**

Тірова О. М.

адвокат, член Комітету з питань адвокатської етики
Ради адвокатів Одеської області

ЦІНА ПРОФЕСІЙНОГО УСПІХУ

У вересні 2019 року тисячі юристів з усього світу зустрілися у Сеулі, Південна Корея, на щорічній конференції Міжнародної асоціації адвокатів (ІВА). Одна із сесій була присвячена психологічному благополуччю в юридичній професії. У залі, де зібралися поважні правники з усього світу було завдано питання: *«Знаючи те, що ви знаєте про життя юриста, скільки з вас рекомендували б юриспруденцію як кар'єру своїм дітям?»*. У переповненому залі були підняті менше п'яти рук [1].

На початку ХХ століття функція адвоката була значною мірою зведена до представництва інтересів клієнта в суді.

Адвокат зазвичай був публічною фігурою, чиє ораторське мистецтво, широкий кругозір та натхнення були найпотужнішими інструментами, що забезпечували йому успіх та відомість.

Присяжний повірений Микола Платонович Карабчевський свого часу писав, що від адвоката-оратора вимагають серйозної юридичної та загальнолітературної підготовки, живого, наглядного розуму та значної дози творчого інстинкту, здатного, так би мовити, одухотворити та викликати до життя німі сторінки об'ємних ділових форматів. Від зовнішньої сторони мови потрібна художня цілісність і принаймні доцільна закінченість. Без задоволення цих мінімальних вимог його не назвуть судовим оратором.

Так, один з найвідоміших американських адвокатів Кларенс Сьюард Дерроу (18.04.1857–13.03.1938 рр.) вигравав справи передусім не лише завдяки фундаментальним знанням законів, мистецтву переконання, але й вмінням апелювати до почуттів присяжних. Він отримав відомість завдяки своїй блискучій участі в низці гучних судових процесах.

Серед таких процесів великий резонанс викликав свого часу «Мавпячий процес» (1925), як символ боротьби науки та релігії. Кларенс Дерроу захищав шкільного вчителя Джона Скоупса, якого звинувачували у порушенні «Акту Батлера» (закону штату Теннессі, що забороняв викладання теорії еволюції). Адвокат перетворив судовий зал на публічну трибуну. Його головним опонентом виступив Вільям Дженнінгс Браян, тричі кандидат у президенти і відомий релігійний консерватор, який представляв сторону обвинувачення.

Незважаючи на те, що Джона Скоупса визнали винним (що було пізніше скасовано за технічними причинами), Дерроу та Американський союз захисту громадянських свобод (ACLU) вважалися переможцями, надавши широкому загалу докази еволюції [2]. Завдяки інтенсивному висвітленню у ЗМІ, яке перетворило процес на національне шоу, «Мавпячий процес» змусив Америку обговорювати конфлікт між вірою та розумом. Дерроу виграв культурну битву. Це закріпило за Кларенсом Дерроу репутацію не просто блискучого адвоката, а й захисника громадянських свобод.

Та адвокатура — не лише сенсаційні перемоги й оплески. Як правозахисник та представник у судових справах, адвокат постійно стикається з людськими трагедіями, кримінальними злочинами, травмами, втратою майна та свободи клієнтів.

Висока етична відповідальність та необхідність щодня приймати рішення в умовах конфлікту інтересів або сильного суспільного резонансу створює значне моральне напруження.

Життя Кларенса Дерроу є яскравим підтвердженням цієї тези, яке після гучних процесів було відзначене гострою депресією, цинізмом та хронічною втомою. Роздумуючи про свою юридичну кар'єру, Дерроу казав, що вона була жакхливою. *«Справедливості не існує — ні в суді, ні за його межами»*, — зазначав він. *«У 20 років людина сповнена сил для боротьби та надій. Вона хоче змінити світ. У 79 років вона все ще хоче змінити світ, але знає, що не зможе»* [3].

На піку успішної кар'єри інший відомий корпоративний адвокат Луї Брендейс (13.11.1856—05.10.1941 рр.) публічно говорив про *«професійне самогубство»* як відчуття спустошення та втрати моральної мети, яке спіткало багатьох юристів, які замінили захист суспільних інтересів на сліпе служіння великому бізнесу.

За сто років роль адвокатів зазнала значних змін. Від суто судового представника, адвокат еволюціонував до багатофункціонального консультанта, активного правозахисника та ключового діяча у формуванні правової культури суспільства.

Сьогодні він має глибоко вникати в бізнес-моделі клієнтів, розуміти їх фінансові цілі та ризики. Фактично адвокат стає стратегічним

радником, беручи участь у переговорних процесах, допомагає клієнтам уникати судових позовів та нераціональних витрат.

Адвокати мають справу зі складними юридичними питаннями, які вимагають глибокого розуміння різних законів, нормативних актів, судової практики та юридичних прецедентів. Величезний обсяг інформації, який їм необхідно обробити, проаналізувати та застосувати до конкретних справ, часто вимагає ретельної уваги до деталей. Пропуск критично важливої інформації або неправильне тлумачення юридичного положення може призвести до катастрофічних наслідків [4].

Нові виклики перетворюють адвоката на експерта вузької спеціалізації. В той же час він повинен розуміти філософію права та вміти знаходити нестандартні рішення, що вимагає наявності всебічної обізнаності у багатьох сферах життя.

А вимоги цифрової епохи стирають межі між робочим часом та особистим життям. В умовах жорсткої конкуренції адвокати перебувають на зв'язку «24/7».

Розширення повноважень, обов'язків та постійне перебування у стані високої готовності, що вимагає одночасного виконання функцій юриста, психолога, бізнес-консультанта, призвела до значного зростання рівня емоційного вигорання серед представників професії.

В 2025 році Американська асоціація адвокатів через свою Комісію з програм допомоги адвокатам (COLAP) та Krill Strategies розпочала загальнонаціональний дослідницький проект, спрямований на покращення психічного здоров'я та благополуччя в юридичній професії. Це дослідження буде проведено колегами адвокатів штатів, які розповсюдять анонімне та конфіденційне опитування серед випадкової вибірки своїх адвокатів.

Національне опитування розгляне численні важливі питання, зокрема: встановлення поточного базового рівня психічного здоров'я адвокатів, вживання останніми психоактивних речовин та вигорання; оцінить поточне ставлення до психічного здоров'я; дослідить, як останні досягнення в галузі технологій (ШІ) та посилені цифровізація юридичної практики впливають на психічне здоров'я адвокатів, рівень їх стресу та баланс між роботою та особистим життям.

Очікується, що оновлене національне дослідження надасть актуальні, надійні та практичні дані, необхідні для формування здоровішої та стійкішої юридичної спільноти [5].

Варто підкреслити, що в умовах, які склалися в Україні, питання психічного здоров'я та стійкості адвокатів набуває критичного значення. Українські адвокати стикаються не лише зі стандартними глобальними викликами, але й з надзвичайними обставинами, ускладненими системним порушенням прав та гарантій адвокатської діяльності, телефонним правом, ототожненням адвокатів з клієнтами.

Тому, беручи до уваги ці безпрецедентні фактори, для України не менш, а навіть більш важливо, ніж для західних колег, було впровадження Національною асоціацією адвокатів України за підтримки Міжнародної асоціації адвокатів програми психологічної підтримки, націленої на превенцію вигорання та відновлення емоційної стійкості адвокатів [6].

Таким чином, еволюція адвокатури, хоча і зробила професію більш впливовою та значущою для суспільства, паралельно перетворила її на одну з найбільш стресових. І визнання проблеми емоційного вигорання є ключовим кроком для адвокатської спільноти, яка тепер мусить шукати подальші шляхи для психологічної підтримки та стійкості, щоб і далі ефективно виконувати свою місію в умовах сучасних викликів.

Список використаної літератури

1. Психічне благополуччя в юридичній професії. Глобальне дослідження. Лондон. Жовтень 2021. с.54.
2. Clarence Darrow. Encyclopdia Britannica. URL: <https://www.britannica.com/biography/Clarence-Darrow>
3. Jonathan Burdick. Clarence Darrow: An Unapologetic Pessimist's Search for Truth. URL: <https://www.eriereader.com/article/clarence-darrow-an-unapologetic-pessimists-search-for-truth>
4. ABA and Krill Strategies launch new lawyer mental health research project. URL: <https://www.americanbar.org/news/abanews/aba-news-archives/2025/06/aba-krill-lawyer-mental-health-project/>
5. The perfectionist paradox. Report on the 2024 Lawyer Perfectionism & Well-Being Survey By Patrick Krill, Jordana Confino, and Jens Näsström. URL: https://www.nalp.org/the_perfectionist_paradox_webinar
6. Підтримка ментального здоров'я українських адвокатів під час війни. URL: <https://psychologicalhelp.unba.org.ua/>